

Sok új vonással gazdagodott

Huszonöt éves a szocialista munkaverseny-mozgalom

Huszonöt évvel ezelőtt, 1948 márciusában, a csepelek kezdeményezésére az 1848-as szabadságharc centenáriuma tiszteletére március 15-én több százezer dolgozó részvételével szocialista munkaverseny indult az ország újjáépítésének mielőbbi befejezéséért, majd a fejlődés gyorsításáért. A negyedszázados évforduló alkalmából a szocialista munkaverseny-mozgalom tapasztalatait összegyűjtve a SZOT-ban egyebek között a következőket mondták:

Huszonöt év távlatában is csak a legnagyobb tisztelet és elismerés hangján szólhatunk dolgozóinkról, akik az ország felszabadulása után áldozatkészen vettek részt a szénásatokban, a közlekedés, a termelés helyreállításában. A dolgozók tetteikért fejezi ki a kezdetektől a szocialista munkaverseny-mozgalom, amelynek nagy szerepe volt és van ma is, a termelőerők gyors fejlődésében, a szocialista iparosításban, a korszerű közlekedés és kereskedelem létrehozásában, a szocialista mezőgazdaság kiépítésében és fejlesztésében.

A munkaverseny-mozgalom az újjáépítés kezdetétől a szocialista brigádmozgalom létrejöttéig nagy utat tett meg. Időközben voltak átmeneti visszaesések; az ötvenes években a szocialista munkaverseny ösztönző erejét csökkentették a politikai és gazdasági életben elköve-

tett hibák; a túlzott központosítás, a bürokratizmus, a formalizmus, a versenykampányyszerűsége. Mindez azonban nem kisébbiti azt a történelmi tényt, hogy a munkaverseny-mozgalom munkaközpontúvá, a szocialista építés alapvető eszköze.

Az utóbbi másfél évtizedben a versenymozgalom sok új vonással gazdagodott, szorosabban kapcsolódott a mindennapi feladatokhoz. Valóban munkahelyi mozgalmá vált, amelynek feladata, hogy keresse az észszerű, hatékony és gazdaságos munka módjait. A gazdasági reform bevezetése óta a versenymozgalom részvevői számára is világosabbá vált, hogy csak az a munka hasznos, amely valóban a társadalom, a lakosság igényeit elégíti ki. Ehhez természetesen elengedhetetlen a jó vállalati vezetés, de az is nélkülözhetetlen, hogy a dolgozók szakképzettsége, műveltsége gyarapodjék, s az egész kollektíva lépést tartson a követelményekkel. Ezt mindenekelőtt a szocialista brigádok ismerték fel, hazánkban már 120 ezer szocialista brigád több mint 1,2 millió dolgozót tömörít, s bár képzettségük, aktivitásuk között nagy a különbség, mindentű a szocialista brigádok mutatnak példát.

A szocialista brigádmozgalom éppen példamutatóan és kezdeményezői-

vel az üzemi demokrácia bővítéséhez is egyre jobb feltételeket teremt. A gazdasági vezetők egyre több helyen kéri a brigádok véleményét, javaslatait döntéseikhez, a vállalat, a népgazdaság érdekében végzett munkájukhoz.

A párt X. kongresszusa, majd a Központi Bizottság is hangsúlyozta a szocialista munkaverseny továbbfejlesztésének jelentőségét, az ELNöki Tanács és a kormány a versenyben kiemelkedő eredményt elért dolgozókat, kollektívákat nagyobb erkölcsi és anyagi elismeréséről intézkedett.

Valamennyi vállalat vezetőnek érdeke, hogy a legmesszebbmenően megbecsülje, újabb kezdeményezésekre ösztönözze a dolgozókat, a szocialista munkaverseny résztvevőit. A legfőbb teendő továbbra is a munka hatékonyságának javítása, a gazdaságosabb termelés. E feladatok jegyében bocsátották ki a minisztériumok és a szakszervezetek a szocialista munkaverseny idejére irányelveit is. 1973. első eredményei arról tanúskodnak, hogy a korábbi kedvező tendenciák folytatódnak, ez egyben azt is jelenti, hogy a vállalatok jelentős részénél a vezetés javulásával együtt a szocialista munkaverseny a népgazdasági tervek, programok megvalósítására serkentő a vállalati kollektívákat. (MTI)

Lakásgazdálkodás

A gép és az emberi szempont

Nyolcezer lakáskérelmet számba venni is elképesztő adminisztrációs munka lenne, nemhogy még valamiféle rendbe is állítani. Így jött be az ügyvitelbe a gép, amely tud ugyan összeadni, kivonni, osztani és szorozni, de szíve nincsen. Mondogadják is gyakran az emberek: „Mit érzi az a gép, hogy nekem már mind a két oldalam tisztá reuma a salétromos faltól!” — „Semmiféle masina meg nem méri, hogy milyen pokol egy társbérlet”... S ebben nagyon igazuk van. De talán a hivatalnak is igaza van, amikor védi azt a sokat átkozott gépet!

A gép nem lakást oszt! — magyarázza dr. Földi Gábor, a tanács igazgatója. — Valamiképp elterjedt az a legenda, hogy a számítógép jelöli ki az új bérleteket, s máig is él a köztudatban. Pedig erről szó sincs. A gép azt csinálja, amit 30–40 hivatalnok tenne: rendszerezi az igényléseket; bizonyos pontértékek szerint föllállít egy előzetes sortrendet. Csak amit emberek tucatjai hónapokig bogarásznának, azt órák alatt elvégzi a technika. Mire emberi munkával elkészülne az a rendezés, ez az előzetes mechanikus sorolás — már előről lehetne kezdeni az egészet, hiszen a változások tömege jön közbe egy év alatt, az igénylő családok anyagi, egészségügyi, létszám- és egyéb dolgaiban. Sose érné talán magát utol az adminisztráció, a hagyományos eszközökkel már nem lenne képes ilyen nagy számú igényt feldolgozni. A gépre csak ennyit bízunk és semmivel sem többet.

A gépi adatfeldolgozásnak igen nagy előnye a gyorsaság és a pontosság; továbbá az a tulajdonsága, hogy minden szükséges időben megismételhető. A változásokat 15 napon belül kell bejelenteni — ez az igénylők érdeke és feladata —, s évente az összes igényből meríthetünk. Ha tehát valakinek a helyzete rosszabbodott, a következő sorolásnál előbbre rúkolhat, és viszont. Így nem „konzervált” adathalmazból, hanem az élő körülményekből kerekedik ki a matematikai sorrend. S ez egyúttal válasz azoknak, akik értetlenül állnak he-

lyük megváltozásával szemben. Erzékelésül elmondhatjuk: tavaly ötezer igénylő jelentett be különböző változásokat, és 2500 új igényt nyújtottak be.

A gép közreműködése miatt olyasmit is mondanak az emberek, hogy „sorsoljuk” a lakásokat. Mintha a vak szerencse döntene abban, hogy ki kerül a sor eléjére, végére vagy közepére. Ez is merő félreértés — se gít közbe dr. Dékány Géza, a lakás- és helyiséggazdálkodási hivatal vezetője. Emberi ellenőrzés nélkül valóban a gép mechanikus sorolása érvényesülne, s az utána az élre, aki „legjobban” ki tudja tolni az ívet. De egészen más az elbírálás sora. Az igénylőknek nyevénőt kérdésre kell választ adni. A válaszoknak pontértékük van, melyek együttesen több-kevésbé reális választ adnak az igényjogsultság minőségére és sürgőségére. A kérdések között több érdeklik az igénylő vagyoni és kereseti viszonyairól, gyermekeinek számáról, a jelenlegi lakás méreteiről és minőségéről, a családtagok egészségi állapotáról, a szegedi illetőség keltéről, a munkahelyről, a munkában töltött évekről és az azzal szerzett érdemekről stb. A pontok szerint azután eldől, hogy milyen lakásformát igényelhet a kérelmező. Bizonyos jövedelemszint fölött eleve reménytelen például állami lakást igényelni; még kedvezőbb anyagi és vagyoni helyzetben élők a tanácsai értékesítésű lakásra is hiába pályáznak.

Ez mindaddig merő adminisztráció — s azzal be is fejeződik a gép szerepe, hogy a pontok nagysága szerint, tehát tiszta matematikai alapon sorba szedi az igénylőket. Az ellenőrzés és az emberi elbírálás ezután kezdődik. Kifüggesztik a gép által készített listát, hogy mindenki lássa az esélyeit, vagy fölbebezhessen az első sorolás ellen, ha valami adminisztrációs hibát sejt. Ugyanakkor a társadalmi ellenőrzésre is alkalom nyílik, majd megkezdődik a tételes kontroll. A hivatal munkatársai és társadalmi bizottság vizsgálja meg, hogy

a soron levők valóságos helyzete megegyezik-e a bevalóttakkal. Ha igen — a sorolást jóváhagyják; ha nem — az új pontérték szerint helyezik el az igénylést a matematikai sorban. De előfordul törles is, ha kizáró okra derül fény az ellenőrzés során. Ezek már igen súlyos okok: ha valaki önkényes beköltözést követett el; ha öt éven belül más javára lemondott tanácsai lakásáról — a várakozási idő kitöltése kötelező. Kisebb tévedések vagy apróbb változások jelentésének elmulasztása miatt az igényt nem törlik, csak korrigálják az igénylő helyét a sorban. És ez még mindig nem kiutalás! Az ellenőrzött névsort a hivatal a városi tanács végrehajtó bizottsága elé terjeszti, és csak a testület jóváhagyása után kezdődhet el a kiutalás adminisztrálása.

Arra a kérdésre, hogy vajon a kérdőív pontjai feltétlenül alkalmasak-e a mechanikus elsődleges sorolásra, ezt a választ kaptuk: — Lehetséges, hogy még pontosabb rendszert is ki lehetne dolgozni, bár a mostani kérdések tartalmazzák az elbíráláshoz szükséges legfontosabb adatokat. Lehetséges az is, hogy némi szubjektivitás érvényre jut a pontértékek eredeti meghatározásában. De ennek lehetősége egyrészt igazán minimális, másrészt minden igénylőre egyformán előnyös vagy hátrányosak a sorolásban. Az is kétségtelen, hogy a pontértékek eleve alkalmasak bizonyos mértékig tudatos igénydifferenciálásra. A lakáspolitikai elvek tartalmaznak olyan követelményeket, hogy a fizikai dolgozók, a fiatal házaspárok kellő arányban részesüljenek a kiutalható és értékesíthető lakásokból. Az elv megvalósulását biztosítani kell, mert a társadalmi igazságosság így követeli. De ez a „megkülönböztetés” nagyon is emberes. Mégis, hogy az elosztás rendszere fölül nyugodtak lehessünk, már határozat született arra, hogy az idén felül kell vizsgálni; az eddigi tapasztalatok hasznosításával esetleg még tökéletesebbé kell tenni.

(Következik: Nagy számok — rövid listák.)

Gyógyító növények

Babona vagy tudományos igazság? Rendszerint ezek az alternatívák a népi hiedelmekről, a növényekről is, melyeket hosszú évszázadok óta gyógyításra használnak. Jó masztalévtizede történt, hogy Asztriv Miklós, a szegedi orvosegyetem nyelvész-keltora egy előszeretettel alkalmazott népi növényt hozott be Makoról: ezzel a kerti rutával — a tudományos igazsághoz tartozik: pálinkában áztatott kerti rutával — epögörsöket, disznótörök, nehezebb ételek fogyasztása utáni fájdalmakat orvosolnak. S ha kezdetben akadnak kételkedők, a vizsgálatok eredménye merészen fölülmúl minden várakozást. Kiderült, a kerti ruta tudományos szempontból igazolhatóan rendkívül szerencsés növény.

Azóta a szegedi orvosegyetem gyógyszerésztudományi karának gyógynövény- és drogismereti intézete intenzíven foglalkozik a népiesen használt gyógynövények hatóanyagainak felderítésével. A programot dr. Novák István egyetemi tanár, intézetvezető hirdette meg, s szervezte a szükséges munkafolyamatokat. Hamarosan nyugatnémet kutató jelentkezett, aki ugyanezzel a problémával foglalkozik, s akivel a későbbiek során együttműködést építettek ki, de a megkezdett vizsgálatok kibővülésével, ahogy egyre több növényt kezdtek tanulmányozni, a világ legkülönbözőbb tájairól kapcsolódtak be kutatók, a Szovjetuniótól az Egyesült Államokig. Ki-fejezetten külföldi érdeklődésre két esztendője Szegeden rendeztek nagyszabású

nemzetközi szimpóziumot — tavaly ősszel pedig Pécsen.

Legutóbb Budapesten, a Magyar Tudományos Akadémián Szendrei Kálmán, a szegedi intézet fiatal adjunktusa védte meg kandidátusi disszertációját, témája a kerti ruta hatóanyagainak előállítás és vizsgálata volt.

Nem véletlenül beszélünk annyit a népi hagyományok felkutatásának ma még reális, de az idők múltával egyre nehezebbé váló lehetőségeiről. Hogy mentsük a még menthető. Ugyanez áll a népies gyógyászatra is. Szerencsére akadnak lelkes szakemberek, akik segítségükre sietnek. A népi gyógynövények hatóanyagainak felderítéséhez csupán a gyógyszerész, a növénykémikus kevés, kell még a farmakológus, aki állatkísérleteket végez, és a kémikus, aki a talált hatóanyagok kémiai szerkezetét vizsgálja, esetleg a szintézist is elvégzi. Ami a kerti rutát illeti, bebizonyosodott, a népies használatot reális hatóanyagok teszik indokolttá, belőle több göresoldó hatású vegyület állítható elő. De olyanok is, melyek például a bőr pigmentációját (barnulás, szineződését) fokozzák. Arab területeken valóságos népbetegségnek számítanak a barna bőrön jelentkező fohér foltok, a pigmentképzés zavarai, a gyógyítás lehetőségét hasonló módon ott is a népi használatú növényekben találták meg.

A szegedi orvosegyetem gyógynövény- és drogismereti intézetében nemcsak a kerti rutával foglalkoznak, más növényekkel, a hazaiak mellett olyanokkal is, me-

lyek fölünk eltérő éghajlat alatt használatosak. Szendrei Kálmán jó 15 növényt sorolt fel: az ecetfát, a szudáni gyomorteát, a kisteleki-csengelei homokon elterjedt selyemkórót, a kínai mézesfát, amit a távolj országból nálunk mézelő növényként telepítettek meg, az uttifűvet, amit általában a sebek kezelésére használnak, s a tudomány elég viszontagságos módon derítette fel, hogy valóban, indokoltan, kitűnő hatással.

Babona vagy tudományos igazság? A népi használatban legtöbb helyen bevált, tartósan alkalmazott gyógynövényekről ma már aligha mondhatjuk, egyszerű hiedelméről, babonáról van szó. A tudomány igazolja, hatásuk igen gyakran reális, ha nem is mindig oly mesebelien megszépítve, ahogyan aztán hírül kel a legendákban.

N. I.

„Mennyi sok mindent odaadtam“

Ady ismert sorait vésette plakettbe emlékül a szegedi Éliker azon dolgozóinak tiszteletére, akik hosszú munka után nyugdíjba mennek. Dr. Kuti Árpád, az Éliker igazgatója tegnap bensőséges háziünnepség keretében búcsúztatta el a vállalat legregibb dolgozóit, Bauda József, Almási Józsefet, Kon-

Tanácsülés Tápén

Utolsó ülését tartotta tegnap, szerda délelőtt Tápé nagyközség tanácsa. Bár a község a választások után Szegedhez csatlakozik, öt-éves fejlesztési tervén a körülmény nem változtat: a

tanács utolsó ülésén az idej költségvetési és fejlesztési terv jóváhagyása szerepelt napirenden. Hárommillió 979 ezer forint olvasható az idej költségvetés bevételi oldalán, ebből a napi kiadások fedezésé mellett az ötven gyermekre számító óvoda teljes befejezése, és a Dózsa György utcát Petőfiteleppel összekötő Mórincz Zsigmond út szilárdburkolatú kiépítése esedékes.

Csejte Istvánné tanácselnök közönte meg a tanács tagok eddigi, valóban dicséretreméltó közéleti szereplését, és kérte, hogy az eddigihez hasonló lelkesedéssel segítsék a település későbbi gondjainak megoldását. Részt vett a tanácsülésen és felszólalt dr. Biczó György, a városi tanács elnöke is. Föl-szólalásában többek között arra hívta fel a figyelmet, hogy az idej költségvetést ugyan a nagyközségi tanács hagyta jóvá, megvalósítása közös feladat lesz.

A városi tanács tiszteletben tartja Tápé öt éves tervét, és segíti megvalósítását.

Kivitel, behozatal

A terv szerint mezőgazdasági és élelmiszeripari cikkek közül a szocialista országokba az idén öt és fél — hat, a tőkésországokba hét százalékkal többet exportálunk, mint tavaly — mondotta szerdai sajtótájékoztatóján dr. Ladá Lajos, a Külkereskedelmi Minisztérium főosztályvezetője. Arról is szólt, hogy a tőkés országokból az idén viszonylag jelentős mértékben, 12–13 százalékkal nő a mezőgazdasági és élelmiszeripari cikkek importja. Ennek az az oka, hogy az 1971. évi öt évtől eltérően tavaly már nem tudtunk kedvező feltételekkel előre megvásárolni olyan fontos importtermékeket, mint például a cukor és egyes fehérjetakarmányok; így e cikkek az idén kell behozni.

A várhatóan magasabb kiadásokban az is közrejátszik, hogy a világpiacon emelkedik a fehérjetakarmányok, a cukor és a déli-gyümölcsök ára.